

A photograph of a wooden fence made of vertical slats and horizontal rails. Five blue circles highlight specific construction details, each with a text callout. The background shows a grassy yard and a house.

Skruehovederne er undersænket, så der ikke kan samle sig vand omkring dem.

Et skråt topbræt beskytter beklædningsbrædderne og stolpeenderne.

Hegn i 100 år

Når du alligevel skal bygge et hegn, kan du lige så godt bygge et, der kan holde næsten evigt. Arbejdet er det samme, og hvis du bruger principperne om konstruktiv træbeskyttelse, kan det sagtens lade sig gøre.

Luft mellem alle hegnets dele giver fugten mulighed for at fordampe.

Over- og underkanter på beklædningsbrædder og det vandrette bræt er skåret skråt af, så vandet kan løbe af.

En 30 cm dyb betonkappe sørger for, at stolpen ikke har jordkontakt et stykke ned i jorden.

Et hegn skulle gerne kunne holde nogle år. Og hvorfor egentlig ikke bygge et, der kan holde i 100? Når man kan bygge stavkirker, der holder i 1000 år, kan man vel også banke et hegn sammen, så det holder længere end de 10-15 år, vi normalt ser? Svaret er, at det kan du, hvis du bygger hegnet rigtigt og anvender konstruktiv træbeskyttelse.

Det betyder, at du skal bygge, så vand holdes væk, ledes væk eller har mulighed for at fordampe væk. Træ kan godt tåle at blive vådt, men det kan ikke tåle at

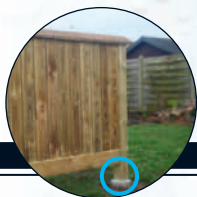
være vådt for længe, og det skal have mulighed for at tørre. Træ er mest udsat i enderne, og derfor skal du være særligt omhyggelig med at beskytte endetræet.

I samlingerne må der ikke kunne samle sig vand, og der skal være luft mellem de enkelte dele i hegnet. Derfor bruger vi vinkelbeslag. Måske er vinkelbeslag ikke det kønneste, du ved, men de har nogle klare fordele frem for de lidt pænere samlinger, hvor du har haft gang i stemmejernet og lavet hak i træet.

Det hegn, vi bygger, er af trykimpræg-

neret træ. Alle flader har en hældning på minimum 30 grader, så vandet kan løbe af, og med vinkelbeslagene skaber vi afstand i alle samlinger, så vi undgår fugtfælder og sikrer os, at hegnet tørrer, når det har været vådt.

Brædderne i hhv. bunden og toppen er de mest udsatte og holder måske "kun" 20-30 år, men de er lette at skifte, når den tid kommer. Bygger du efter artiklens principper, vil dit nye hegn kunne holde i 1000 år ... Måske kun 100, men det er da heller ikke så ringe.

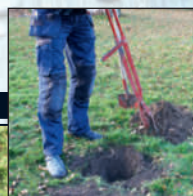

Stolper

Hvis forholdene er sådan, at du kan grave stolper ned i jorden, kan du med fordel følge denne opskrift:

Undgå, at stolperne er i kontakt med jorden fra overfladen og 20-30 cm ned. Det er nemlig i overgangen mellem jord og luft, at træet er mest udsat, og her problemet med råd og svamp er størst.

Kan du ikke grave i jorden, må du bruge særlige stolpesko, der støbes fast, og afstive stolperne, men det er en helt anden historie, som du kan finde mere om på www.goerdetselv.dk

Det går lettest, hvis du anvender et pælebor.

1 Start med stolpehullerne. Du kan godt bruge en spade, men vi vil anbefale et pælebor. Sørg for, at huller bliver stort nok til, at der er plads til beton omkring stolpen. Du skal min. 90 cm ned, for at frosten ikke skal skubbe stolpen op.

2 Bunden af huller skal kunne dræne vandet væk, så stolperne ikke står og sopper. Let og sandet jord dræner fint af sig selv. Men i leret jord kan du med fordel fylde 10 cm sten i bunden.

3 Den ende af stolpen, der vender ned i jorden, må du ikke skære af, så bevarer du trykimprægneringen intakt. Gør du det alligevel, bør endetræet stå i træbeskyttelse et døgn tid, før du sætter stolpen ned i jorden.

Sørg for, at stolpen står helt lodret.

4 Afstiv stolperne med støttebrædder, som du spænder på med skruetvinger. I den anden ende spænder du brædderne fast til brædestumper, som du slår i jorden som vist på billedet.

5 Fyld nu jord ned omkring stolpen. For hver 10 cm stamper du godt med en lægte eller lignende hele vejen rundt. Fyld op, og stamp, til der mangler ca. 30 cm.

Betonen må ikke være våd, kun fugtig som jord.

6 Rør vand i en blanding af grus og cement, evt. en færdigblandet støbemix (regn med en 20 kg sæk pr. stolpe). Kom beton i huller op til 5 cm fra jordoverfladen, og stamp det med en lægte.

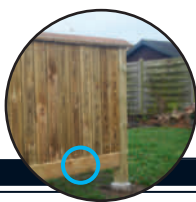

7 Sæt et plasticrør rundt om stolpen. Brug en 20 cm malerspand, som du har skåret bunden af. Hold røret sammen med et par stykker stærk tape. Sørg for, at stolpen står lige i midten.

Overkanten skråner 15° nedad.

8 Fyld røret op med beton, og sørg for at trykke den godt sammen. Overkanten skal skråne minimum 15 grader, så vandet løber væk fra stolpen.

Skrå flader

Led vandet væk med skrå flader, beskyt endetræ, som vender opad mod regnvand, og giv træet plads til at tørre med afstand til jorden og i samlingerne.

Det er grundreglerne, når du bygger hegn. Og du laver en helgardering ved at sætte et bræt vandret lige under den lodrette beklædning, et såkaldt offerbræt.

Offerbrættet fungerer som første frontlinje, hvis langt vådt græs, fugtige blade eller sne skulle starte et angreb af råd mod den nederste del af beklædningen. Offerbrættet angribes først, til gengæld udskiftes det let, det sidder bare med to vinkelbeslag.

1 Brug en kap/geringssav til de mange skrå snit. Alle de lodrette beklædningsbrædder skal saves af i top og bund i en vinkel på 30 grader.

2 Skær nu alle de vandrette lægter og brædder til. Enderne skal skæres vinkelret af, men langsiderne skal skæres af i samme 30 graders vinkel som de lodrette brædder. Så løber vandet af oversiden og drypper af underkanten.

3 Mål 20 cm op fra toppen af betonen, og mærk af, hvor der skal sidde beslag til en vandret lægte. Overfør højden til de andre stolper med et langt vaterpas eller et slangevaterpas/laservaterpas.

4 Skru et vinkelbeslag på hver stolpe. Det er nok med to skruer sat i diagonalt som vist herover. Du behøver ikke at fylde alle hullerne ud med skruer, det skal nok holde alligevel.

5 Tag målet mellem indersiden af de to vinkler. Skær de vandrette lægter til, så de er 15-20 mm kortere end afstanden. Vend lægten, så toppen skrånede ned mod vinkelbeslaget.

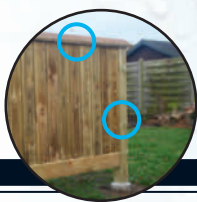
6 Spænd en savelære på toppen af stolperne. Det er blot to lister, som gøres midlertidigt fast med skruetvinger i en 30 graders vinkel.

7 Sav af efter savelæren med en almindelig fukssvans. Du kan godt save på fri hånd, men på den viste måde bliver snittene helt ens.

8 Monter vinkler til offerbrættet nederst. Vinklen flugter med den vandrette lægtes forside, så offerbrættet og beklædningsbrædderne sidder i niveau.

Montering

Vi starter med at sætte et offerbræt i bunden, som kan skiftes ud, når det engang rådner. Derefter lægger vi låg på hele herligheden med et skråt bræt. Og endelig skruer vi den lodrette beklædning fast imellem de to vandrette brædder i top og bund. Hele tiden sørger vi for, at der er afstand mellem alle dele, så evt. vand kan løbe af/fordampe.

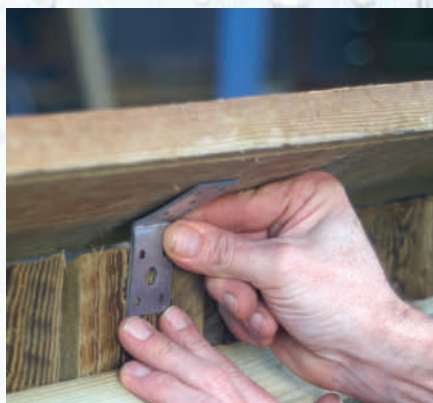
1 Monter offerbrættet med skruer gennem vinkelbeslagene. Brug en afstandsklods på 15 mm, så du har den rigtige afstand mellem lodret beklædning og det vandrette offerbræt.

2 For at undgå en fugtfælde mellem toppen af stolpen og det topbræt, som skal beskytte beklædning og stolper, hæver vi topbrættet med vinkler, som rager ca. 1 cm op over toppen af stolperne.

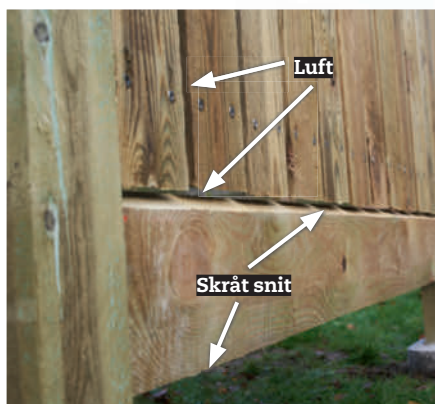
3 Skru topbrættet fast nedefra. Inden du skruer det fast, bør du save en 5 mm dyb rille i brættets underside 5 mm fra kanten. Det er en drypnase, som gør, at evt. vand ikke løber ned ad brættets underside, men drypper af i stedet.

4 Understøt topbrættet midtpå, hvis der er over 100 cm mellem stolperne. Brug et vinkelbeslag, som du har rettet lidt ud (til 120 grader), så det følger topbrættet, og skru det på et beklædningsbræt.

5 Skru beklædningsbrædderne fast. Hold 15 mm afstand til topbrættet med afstandsklodsene fra før, og sæt brædderne på med en afstand på min. 10 mm. Forsenk skruehovederne, så de ikke maser træets overflade, det kan samle fugt.

6 Dobbeltsikring mod fugtskader. Dels er der indsat et offerbræt i bunden, som kan få lov at rådne, uden at det skader de lodrette brædder. Dels er der luft op til de lodrette brædder, så evt. vand kan slippe væk – eller fordampe.

TRÆTJÆRE – SAMME PRODUKT I 1000 ÅR

Trætojære har siden vikingetiden været anvendt til beskyttelse af træværk på bygninger, skibe og bolværk, og det gør trætojære til den ældste og mest gennemprøvede overfladebehandling af træ.

Traditionel trætojære fremstilles ved, at meget harpiksholdigt træ brændes meget langsomt ved meget høje temperaturer, dækket med jord i en såkaldt mile. Det betyder, at træets indholdsstoffer smelter og kan opsamles.

Trætojære forhindrer nedbrydning af træet, da det blokerer for solens skadelige UV-stråler. Samtidig giver trætojæren en vandafvisende overflade til træet, der er diffusionsåben.

